

Yrsa Nyman

12.10.2022

VN/1076/2021

VN/1076/2021-OM-7

Maa- ja metsätalousministeriö

VN/1076/2021-MMM-5

Oikeusministeriön lausunto kalastuslain muuttamista koskevasta esitysluonnoksesta

Maa- ja metsätalousministeriö on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa otsikkoasiassa. Luonnoksessa ehdotetaan lisättäväksi kalastuslakiin säännökset, jotka velvoittaisivat saaliin ilmoittamisen vapaa-ajan kalastuksessa. Lisäksi esitetään, että Luonnonvarakeskus laatisi kolmen vuoden välein raportin Suomen kalakantojen tilasta ja kalastuksesta, sekä merialueen että sisävesien osalta Suomessa. Esitykseen sisältyy myös muutoksia kalataloushallinnon tietovarantojen sisältöön ja niiden käyttöön, terminologiaan sekä tietovarantojen rekisterinpitäjien vastuisiin ja tietojen ilmoittamatta jättämisen sanktiointiin.

Tietojen luovuttamista koskevista säännöksistä

Luonnoksessa ehdotetaan lisättäväksi kalastuslakiin uusi 95 a §, jossa säädettäisiin tietojen luovuttamisesta tietovarannosta. Sen 2 momentissa säädettäisiin 94 §:n mukaisten tarpeellisten tietovarannon tietojen luovuttamisesta salassapitosäännösten estämättä tutkimusta, seuranta ja käytön suunnittelua sekä valvontaa ja tilastojen laatimista varten momentissa luetelluille viranomaisille. Säännös on sidottu tietojen tarpeellisuuteen. Luonnoksen säätämisjärjestysperusteluissa on tehty selkoa tiedonsaantioikeuksia koskevasta vakiintuneesta perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännöstä. Viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojenluovuttamismahdollisuus ovat valiokunnan mukaan voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta ”tarpeellisiin tietoihin”, jos tarkoitetut tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi.

Rekisteriin tallennettaisiin 94 §:ssä yksilöityjä tietoja, mutta sen 2 momentin mukaan myös ”muuta 93 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi välttämättömiä tietoja sekä tietovarannon käyttötarkoituksen kannalta tarpeellisia tietoja”. Voidaan siten katsoa, että viittaus 94 §:ään ei vielä luettele tarkoitettuja tietosisältöjä tyhjentävästi, minkä vuoksi joko tietosisältöjä olisi parempi täsmentää tai sitoa sääntely välttämättömyysvaatimukseen, jos 94 §:n 2 momentissa tarkoitettujen tietojen tiedot voivat sisältää salassapidettäviä tietoja.

Ehdotetun 95 a §:n 3 momentissa säädettäisiin, että Metsähallitus saa kalastonhoitomaksurekisterin rekisterinpitäjänä luovuttaa tiedon suoritetusta kalastonhoitomaksusta Luonnonvarakeskukselle. Säännös ei mahdollista salassapidettävien tietojen luovuttamista. Mikäli tarve tälle on, tulee siitä erikseen säätää. Jos kyse ei ole salassapidettävistä tiedoista, säännös vaikuttaa tarpeettomalta. Säännöksen yksityiskohtaiset perustelut puuttuvat luonnoksesta.

Luonnoksen 96 §:n 2 momentin säännös ”Rekisterinpitäjät päättävät kukin tietojen luovuttamisesta oman toimialansa osalta.” on ilmeisesti tarkoitettu koskemaan myös 95 ja 95 a §:ssä tarkoitettuja tilanteita. Säännöksen sijoittamista voisi arvioida uudelleen, jotta tämä olisi selkeää.

Yrsa Nyman

12.10.2022

VN/1076/2021

VN/1076/2021-OM-7

Asetuksenantovaltuuksista

1.

Lakiluonnoksen 62 a §:n 3 momentissa on asetuksenantovaltuus, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin kalalajeista ja –kannoista, joista saalisilmoitus on tehtävä sekä pyyntialueen, kalastusvälineen, kalan koon, mahdollisen eväleikkauksen ilmoittamisesta sekä ilmoituksen maantieteellisestä soveltamisalasta, muodosta, sisällöstä ja ilmoituksen tekemisen määräajasta.

Oikeusministeriö huomauttaa, että asetuksenantovaltuuden muotoilu ei vastaa lainvalmisteluohjeistusta (ks. Lainkirjoittajan opas, kohta 13.5.4). Valtuus tulisi kirjoittaa muotoon ”valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset”.

Asetuksenantovaltuutta koskeva perussäännös on 62 a §:n 1 momentissa. Perussäännöstä tulisi muuttaa yksityiskohtaisemmaksi, jotta asetuksenantovaltuus vastaisi sitä, että asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä (perussäännöksestä). Perussäännöksessä tulisi näin ollen huomioida saadun kalan lisäksi asetuksenantovaltuudesta ilmenevästi myös kalastusväline ja määräaika (esim. ”...harjoittajan on tehtävä määräajassa saalisilmoitus saaliiksi saadusta kalasta ja käytetystä kalastusvälineestä, jos...”). Erikseen tulisi arvioida myös sisältyvätkö pyyntialue, kalan koko ja eväleikkaus tulkinnallisesti ”saatuun kalaan”, vai tulisiko niidenkin osalta perussäännöstä täydentää.

Asetuksenantovaltuuteen liittyvää 1 momentin perussäännöstä olisi perusteltua tarkentaa myös valtuudessa mainitun maantieteellisen soveltamisen alan osalta (esim. ”Jokaisen 16 vuotta täyttäneen vapaa-ajankalastuksen harjoittajan on tehtävä saalisilmoitus saaliiksi saadusta kalasta, jos kalastuspaikka kuuluu ilmoitusvelvollisuuden piiriin ja jos se on tarpeen...”).

Asetuksenantovaltuus on erikseen ehdotettu myös ilmoituksen sisällöstä, vaikka luonnosteltu valtuus jo sinänsä luettelee keskeisiä ilmoituksen sisältöön vaikuttavia tekijöitä. Asetuksenantovaltuudessa ”sisältö” olisi nähtävästi tästä johtuen perusteltua muuttaa sellaiseen muotoon, että valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset sellaisesta muusta teknisluonteisesta sisällöstä, jota ilmoitus edellyttää. Vaihtoehtoisesti tällainen valtuus voitaisiin jättää kirjoittamatta, jos katsotaan, että em. valtuuteen kirjatut elementit jo muutoin riittävästi määrittävät valtuuden sisältöä.

2.

Voimassa olevan kalastuslain 98 §:n mukaan kalataloushallinnon tietojärjestelmässä käytettävästä kirjaamistavasta ja sen teknisestä hallinnoinnista voidaan säätää tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Pykälä ehdotetaan muutettavaksi muotoon, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä kalavarojen käytön ja hoidon tietovarannon rakenteesta ja sisällöstä sekä rekistereiden ja tietoineistojen käytöstä ja yhteentoimivuuden varmistamisesta. Pykälän sisältö siis muuttuisi paitsi sen osalta, että asetuksenantovaltuus siirrettäisiin maa- ja metsätalousministeriöltä valtioneuvostolle, myös sen osalta, mistä asioista voitaisiin säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Esitysluonnoksesta ei käy ilmi, mitkä olisivat asetuksenantovaltuutta koskevia perussäännöksiä (säännökset joista säädettäisiin tarkemmin asetuksella). Tämän seikan selvittäminen on haasteellisempaa siitakin syystä, että asetuksenantovaltuus on erillisessä pykälässään. Oikeusministeriö toteaa, että asetuksenantovaltuus on yleensä hyvä sijoittaa lain asianomaisen perussäännöksen yhteyteen omaksi momentikseen (ks. Lainkirjoittajan opas, kohta 13.5.1).

Oikeusministeriö toteaa ehdotetun asetuksenantovaltuuden osalta kuitenkin myös, että valtuuden säätäminen koskemaan tietovarannon sisällön määrittelyä, ilman tarkempia rajoituksia, vaikuttaa lähtökohtaisesti ongelmalliselta sen kannalta, että lakiluonnoksen 94 §:n perusteella tietovarannossa

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläesplanadi 10
00023 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 67730
Internat. +358 9 160 67730

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi

Yrsa Nyman

12.10.2022

VN/1076/2021

VN/1076/2021-OM-7

oleviin tietoihin kuuluisi henkilötietoja. Myöskään rekistereiden ja tietoaaineistojen käyttöä koskevaa valtuutta ei voi pitää ongelmattomana, koska myös tällöin on mahdollisuus siihen, että valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin rekisterien henkilötietoja koskevan tietoaaineiston käytöstä.

Oikeusministeriön mielestä henkilötietojen suojan huomioiminen ei mahdollista lakiluonnokseen muotoillun kaltaista asetuksenantovaltuutta. Tietovarannon sisällön ja käytön sääntelyn tulisi henkilötietojen osalta tapahtua lain tasoisesti (vrt. HaVL 22/2022 vp).

Kalastuslain 90 §:n 2 momentti

Voimassa olevan kalastuslain 90 §:n 2 momentissa säädetään, että merialueen kaupallisen kalastuksen saalisilmoituksiin sovelletaan Euroopan unionin lainsäädännössä ja sen toimeenpanemiseksi annetussa kansallisessa lainsäädännössä olevia säännöksiä ilmoitusvelvollisuudesta. Tätä säännöstä ei nyt ehdoteta muutettavaksi, mutta oikeusministeriö toteaa, että säännöksen voi nykyisessä muodossaan tulkita materiaalliseksi säännökseksi, kun sen kaiketi pitäisi olla puhtas viittaussäännös EU-lainsäädäntöön ja kansalliseen täytäntöönpanolainsäädäntöön.

Henkilötietojen suoja

Oikeusministeriö pitää esitysluonnoksen tavoitetta saattaa kalastuslain säännökset vastaamaan EU:n uudistunutta tietosuojasääntelyä kannatettavana. Voimassa oleva kalastuslaki sisältää EU:n yleistä tietosuoja-asetusta täsmäntävää kansallista erityissääntelyä. Esitysluonnoksella ehdotetaan eräitä täsmennyksiä voimassa olevaan sääntelyyn, tarkoituksena muun muassa selkeyttää tietovarannon rekisterinpitäjien vastuita ja velvoitteita. Oikeusministeriö kiinnittää henkilötietojen suojan osalta huomiota vielä kansallisen liikkumavaran käytön selostamiseen sekä rekisterinpittoa koskeviin ehdotuksiin.

Kansallinen liikkumavara

Oikeusministeriö toteaa, esitysluonnoksessa on tehty asianmukaisesti selkoa siitä, että tietosuoja-asetus on EU:n jäsenvaltioissa suoraan sovellettava säädös ja asetusta tarkentava kansallinen lainsäädäntö on mahdollista vain silloin, kun tietosuoja-asetus jättää jäsenvaltioille nimenomaisesti kansallista sääntelyliikkumavaraa. Esitysluonnoksessa on vastaavasti tuotu esiin perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntöä kansallisen erityissääntelyn tarpeen arvioinnista (ks. PeVL 14/2018 vp, s. 4—5 ja PeVL 26/2018 vp, s. 2—3) sekä siitä, miten hallituksen esityksissä tulee erityisesti perusoikeuksien kannalta merkityksellisen sääntelyn osalta tehdä selkoa kansallisen liikkumavaran alasta (PeVL 26/2017 vp, s. 42, PeVL 2/2017 vp, s. 2, PeVL 44/2016 vp, s. 4). Oikeusministeriö toteaa, että esitysluonnoksessa ei ole kuitenkaan yksilöity tarkemmin, mihin tietosuoja-asetuksen kohtiin kansallinen liikkumavara perustuu. Selvyyden vuoksi on syytä todeta, että kansallisen liikkumavaran käytöstä tulee tehdä asianmukaisesti selkoa hallituksen esityksissä myös silloin, kun tarkoituksena on muokata voimassa olevaa kansallista erityissääntelyä. Tämä pitää sisällään myös sen, että esityksessä tulee perustella, että ehdotetut muutokset ovat yleisen edun tavoitteen mukaisia ja oikeasuhteisia tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan edellyttämällä tavalla. Oikeusministeriö katsoo, että esitysluonnosta on tältä osin syytä täydentää jatkovalmistelussa. Huomiota olisi syytä kiinnittää ennen muuta tietovarantoon (92, 93 §), rekisterinpittoa (92, 94 §) sekä tietojen saantia ja luovuttamista (95, 95 a, 96 §) koskeviin ehdotuksiin ja selostaa esitysluonnoksen perusteluissa säännöskohtaisesti, mihin tietosuoja-asetuksen sallimaan liikkumavaraan edellä mainitut säännösehdotukset perustuisivat ja miksi ehdotetut muutokset ovat yleisen edun tavoitteen mukaisia ja oikeasuhteisia.

Rekisterinpito

Voimassa olevan kalastuslain 92 §:ssä säädetään kalataloushallinnon tietojärjestelmän rekisterinpidosta. Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että pykälän otsikko ja pykälässä käytetty

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläesplanadi 10
00023 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 67730
Internat. +358 9 160 67730

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi

Yrsa Nyman

12.10.2022

VN/1076/2021

VN/1076/2021-OM-7

kalataloushallinnon tietojärjestelmä muutettaisiin kalavarojen käytön ja hoidon tietovarannoksi, vastaamaan tiedonhallintalain (906/2019) käsitteitä. Ehdotetussa 92 §:ssä täsmennettäisiin lisäksi tietovarannon rekisterinpitoon liittyviä vastuita. Ehdotuksen mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (jäljempänä ELY-keskus), Metsähallitus, Luonnonvarakeskus ja kalatalousalueet pitäisivät tietovarannon rekistereitä. Kukin rekisterinpitäjä vastaisi pitämiensä rekistereiden ajantasaisuudesta, niihin tallettamistaan tiedoista ja niiden oikeellisuudesta sekä vastuullaan olevan rekisterin hallinnoimiseksi välttämättömän tietojärjestelmän ylläpidosta ja kehittämisestä. ELY-keskuksen tietojärjestelmien ylläpidosta ja kehittämisestä vastaisivat ELY-keskus ja maa- ja metsätalousministeriö yhdessä. Oikeusministeriö pitää esitysluonnoksen tavoitetta selkeyttää tietovarannon rekisterinpitoa sekä rekisterinpitäjien vastuita kannatettavana, mutta kiinnittää kuitenkin huomiota vielä ehdotetun sääntelyn selkeyteen ja tarkkarajaisuuteen.

Kalastuslakiin ehdotetun 92 §:n 2 momentin muotoilun mukaan "tietovarannon rekistereitä pitävät" ELY-keskus, Metsähallitus, Luonnonvarakeskus ja kalatalousalueet. Sääntelyn selkeyden vuoksi ehdotettavassa sääntelyssä olisi syytä käyttää tietosuoja-asetuksessa määriteltyjä käsitteitä (kuten rekisterinpitäjä). Tältä osin oikeusministeriö ehdottaa, että kyseisen momentin ensimmäinen virke muotoiltaisiin seuraavasti: "Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, Metsähallitus, Luonnonvarakeskus ja kalatalousalueet ovat kalavarojen käytön ja hoidon tietovarannon rekisterinpitäjiä".

Ehdotetussa 92 §:ssä säädettäisiin lisäksi omistajakorvausrekisterin ja kalatalousalueräkisterin yhteisrekisterinpidosta. Kyseisten rekistereiden yhteisrekisterinpitäjiä olisivat ELY-keskus ja kalatalousalue siten, että ELY-keskus vastaisi rekisterinpitäjän velvollisuuksista. Kalatalousalue vastaisi rekisterinpitäjän velvollisuuksista kuitenkin silloin, jos käsiteltävät henkilötiedot koskevat kalatalousalueen tässä laissa määriteltyä tehtävää. Yhteisrekisterinpidon osalta ministeriö kiinnittää huomiota tietosuoja-asetuksen 26 artiklan asettamiin reunaehtoihin. Tietosuoja-asetuksen 26 artiklan mukaan, jos vähintään kaksi rekisterinpitäjää määrittää yhdessä käsittelyn tarkoitukset ja keinot, ne ovat yhteisrekisterinpitäjiä. Ne määrittelevät keskinäisellä järjestelyllä läpinäkyvällä tavalla kunkin vastuualueen asetuksessa vahvistettujen velvoitteiden noudattamiseksi, erityisesti rekisteröityjen oikeuksien käytön ja 13 ja 14 artiklan mukaisten tietojen toimittamista koskevien tehtäviensä osalta. Järjestelyn yhteydessä voidaan nimetä rekisteröidyille yhteyspiste. Sääntelystä tulee käydä asianmukaisesti ilmi yhteisten rekisterinpitäjien todelliset roolit ja suhteet rekisteröityihin nähden. Lisäksi tulee varmistaa, että rekisteröity voi käyttää asetuksen mukaisia oikeuksiaan suhteessa kuhunkin rekisterinpitäjään ja kutakin rekisterinpitäjää vastaan, riippumatta siitä, säädetäänkö erikseen yhteyspisteestä. Tietosuoja-asetus mahdollistaa, että jäsenvaltiot voivat lainsäädännössään määritellä rekisterinpitäjien vastuualueet asetuksessa vahvistettujen velvoitteiden noudattamisen (erityisesti rekisteröityjen oikeuksien toteuttamisen ja rekisteröidyn informoinnin) osalta.

Oikeusministeriölle jää epäselväksi, säädettäisiinkö yhteisrekisterinpitäjien vastuunjaosta riittävän täsmällisesti. Ehdotetussa 92 §:n 2 momentissa ei esimerkiksi tarkemmin säädetä siitä, kumpi yhteisrekisterinpitäjästä vastaisi rekisterien yleisestä toiminnasta ja käytettävyydestä, tietojen eheydestä, suojaamisesta tai säilyttämisestä. Momentissa ei myöskään säädetä siitä, vastaavatko kumpikin yhteisrekisterinpitäjä käsittelyvastuullaan olevien tietojen täsmällisyydestä, oikaisemisesta, rekisteröidyn oikeudesta saada pääsy omiin tietoihinsa ja/tai tietojen luovuttamisesta vai onko vastuu vain toisella yhteisrekisterinpitäjästä. Jatkovalmistelussa on tärkeää varmistaa, että yhteisrekisterinpitäjien välisestä vastuunjaosta säädetään asetuksen 26 artiklan edellyttämällä tavalla. Arvioinnissa on syytä huomioida myös perustuslain 2 §:n 3 momentti, jonka mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Lailla säätämiseen taas kohdistuu yleinen vaatimus lain täsmällisyydestä ja tarkkuudesta.

Oikeusministeriö toteaa, että jatkovalmistelussa rekisterinpitoa koskevia ehdotuksia on syytä vielä arvioida tarkemmin ja varmistaa ennen muuta, että yhteisrekisterinpidosta ja yhteisrekisterinpitäjien

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläesplanadi 10
00023 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 67730
Internat. +358 9 160 67730

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi

Yrsa Nyman

12.10.2022

VN/1076/2021

VN/1076/2021-OM-7

vastuunjaosta säädetään riittävän selkeästi ja täsmällisesti ja kaikki rekisterinpitäjälle tietosuoja-asetuksesta johtuvat velvoitteet tulevat katetuiksi. Sääntelyn selkeyden näkökulmasta on syytä myös arvioida, tulisiko yhteisrekisterinpitäjien vastuunjako koskevat säännökset (ks. ehdotettu 92 §:n 2 momentti) erottaa omaksi momentikseen. Edellä mainitun ohella huomiota tulisi kiinnittää myös siihen, että kalastuslain 92 §:n ohella myös ehdotetussa 94 §:ssä säädettäisiin tietovarantoon sisältyvien rekistereiden rekisterinpidosta ja yhteisrekisterinpidosta. Oikeusministeriölle jää epäselväksi, miksi rekisterinpidosta olisi tarpeen säätää päällekkäisesti sekä 92 §:ssä että 94 §:ssä.

Saamelaisten oikeudet

Esitysluonnoksen mukaan Luonnonvarakeskus saa esityksen nojalla alueellisia pyynti- ja saalistietoja, jotka sisältävät henkilötietoja yksityishenkilöiden lähettämänä, sekä tietoja kalastusmatkailuyrittäjien lähettämänä. Luonnonvarakeskus tulee saamaan myös tietoja, jotka kuuluvat saamelaiseen kulttuuriin kuuluvaan kalastukseen. Esitysluonnoksen mukaan Luonnonvarakeskuksen on varmistettava tietojen keruussa menetelmät, jotka suojaavat saamelaiseen perinnetietoon kuuluvia pyyntipaikkatietoja ja niiden salassa pysymistä.

Oikeusministeriö pitää myönteisenä, että esitysluonnoksessa kiinnitetään huomiota alkuperäiskansa saamelaisten perinteisen tiedon suojaamiseen.

Esimerkiksi ehdotetun 94 §:n 1 momentin 9 kohdan mukaan rekisteriin kirjataan pyyntialue. Säännöskohtaisissa perusteluissa voisi tuoda esille, että tietoa tarkasta pyyntipaikasta ei toisin sanoen ole tarkoitus kerätä tai kirjata rekisteriin.

Esitysluonnoksen sivulla 23 todetaan seuraavaa: ”Saalisilmoitusten yhteydessä kerättävä tieto pyyntialueesta tarkoittaisi saamelaisen kulttuurin osalta sitä, että perinnetietona pidettävät pyyntipaikat kirjattaisiin tietyllä tarkkuudella Luonnonvarakeskuksen hallinnoimaan saalisrekisteriin. Luonnonvarakeskus ei kuitenkaan lähtökohtaisesti luovuttaisi tarkkoja yksilöitävissä olevia tietoja eteenpäin, vaan tiedot karkeistettaisiin keräämisen yhteydessä, jolloin tarkkoja pyyntipaikkoja ei olisi mahdollista paikantaa tiedon keräämisen jälkeen.”

Oikeusministeriön käsityksen mukaan tietoa tarkoista pyyntipaikoista ei esitetä kirjattavaksi rekisteriin, jolloin Luonnonvarakeskus ei myöskään pystyisi luovuttamaan tällaisia tietoja eteenpäin.

Yhdenvertaisuus ja kielelliset oikeudet

Esitysluonnoksen mukaan jokaisen 16 vuotta täyttäneen vapaa-ajankalastajan tulisi tehdä saalisilmoitus. Esitysluonnoksessa ehdotettua 16 vuoden ikärajaa on käsitelty yhdenvertaisuuden (PL 6 §) näkökulmasta. Esitysluonnoksesta käy muun muassa ilmi, että riittävän laajat saalisilmoitustiedot ovat tarpeellisia kalakantojen käytön ja hoidon järjestämisen kannalta ja kaikkien alaikäisten henkilöiden jättäminen saalisilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle aiheuttaisi sen, että merkityksellistä saalistietoa jäisi puuttumaan tilastoista.

Perustuslakivaliokunta on esimerkiksi lausunnossaan 44/2010 vp linjannut, että ikärajojen asettaminen ei sinänsä ole perustuslain kannalta arveluttavaa, mutta sille pitää olla esitettävissä jokin perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävä syy. Samassa lausunnossaan perustuslakivaliokunta on todennut seuraavaa:

”Edellä oleva valiokunnan käytäntö osoittaa sen, että ikärajojen asettamista ei ole pidetty perustuslain kannalta ongelmallisena, kunhan sille on esitetty hyväksyttävä peruste. Lisäksi käytäntö osoittaa, että valiokunnan mielestä tämän hyväksyttävän syyn on pitänyt olla myös asiallisessa ja kiinteässä yhteydessä lain tarkoitukseen. Kuten perusoikeusuudistuksen esitöissä huomautetaan, perusteluille asetettavat vaatimukset ovat erityisesti perustuslain 6 §:n 2 momentissa lueteltujen kiellettyjen erotteluperusteiden kohdalla korkeat (ks. HE 309/1993 vp, s. 44). Valiokunnan linja voidaan tiivistää siten, että ikärajoin perustuvan erottelun hyväksyttävyyttä arvioidessaan se ottaa

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläesplanadi 10
00023 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 67730
Internat. +358 9 160 67730

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi

Yrsa Nyman

12.10.2022

VN/1076/2021

VN/1076/2021-OM-7

huomioon ensinnäkin normatiivisen näkökulman, erityisesti perusoikeusjärjestelmän, toiseksi ehdotetun erottelun perusteluiksi esitetyt tosiasiat ja kolmanneksi tosiasialliset mahdollisuudet saavuttaa ehdotetulla erottelulla sääntelylle asetetut päämäärät.”

Oikeusministeriö pitää ehdotettua 16 vuoden ikärajaa perusteltuna. Säättämisyjärjestysperusteluissa olisi kuitenkin perusteltua tuoda selvemmin esille, että yhdenvertaisuusperiaatteesta on tarkoitus poiketa ympäristöperusoikeuden toteutumisen turvaamiseksi. Edelleen olisi syytä käsitellä tavoitteen saavuttamiseksi esitetyn toimenpiteen oikeasuhtaisuutta. Asiassa voidaan ottaa huomioon muun muassa sen, että kyseisen velvollisuuden noudattaminen ei aiheuta kovin suurta vaivaa 16 vuotta täyttäneille.

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota kielellisten oikeuksien huomioimiseen viranomaisten tietojärjestelmien suunnittelussa ja kehittämisessä.

Rangaistussääntely

Kalastuslain 118 §:n 1 momentti sisältää kalastusrikkomusta koskevan rangaistussäännöksen. Säännös on blankotyyppinen, jolloin rangaistavan menettelyn tunnusmerkistöt perustuvat lain 118 §:n 1 momentin eri kohdissa säädetyn ohella noissa kohdissa viitattuihin kalastuslain aineellisiin velvollisuusnormeihin, joiden rikkomisesta rangaistavuudessa on kysymys.

Blankotyyppisille rangaistussäännöksille asetetaan edellytykset, joiden mukaan 1) rangaistussäännöksen ja tunnusmerkistön sisällön muodostavien säännösten välisten valtuutus- ja viittaustekijöiden tulee olla asianmukaiset, 2) tunnusmerkistön sisällön muodostavat aineelliset normit tulee kirjoittaa tarkkarajaisesti, 3) itse rangaistussäännöksessä tulee olla tiivis luonnehdinta rangaistavasta menettelystä ja 4) tunnusmerkistöt muodostavassa aineellisessa normistossa tulee olla viittaus niiden rikkomisen rangaistavuuteen.

Kalastuslain 118 §:n 1 momentin 12 kohtaa ehdotetaan täydennettäväksi ehdotetussa 62 a §:ssä tarkoitetun vapaa-ajankalastuksen saalistietoa koskevan ilmoitusvelvollisuuden rikkomisella. Ehdotetun 62 a §:n 1 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan ”(j)okaisen 16 vuotta täyttäneen vapaa-ajankalastuksen harjoittajan on tehtävä saalisilmoitus saaliiksi saadusta kalasta, jos se on tarpeen kyseisen lajin tai kannan kestävän käytön ja hoidon suunnittelemiseksi sekä järjestämiseksi tai luontaisen elinkierron varmistamiseksi.” Siteerattu velvollisuus ei ole yksiselitteinen vaan varsin harkinnan- ja arvostuksenvarainen. Säännös ei siten ole sillä tavoin tarkkarajainen, että se voisi muodostaa rikostunnusmerkistön osan.

Kalastuslain 118 §:n 1 momenttia ehdotetaan lisäksi täydennettäväksi uudella lain 74 §:ssä säädetyn istutusten ilmoitusvelvollisuuden laiminlyömistä koskevalla 15 kohdalla. Siihen oikeusministeriöllä ei ole huomautettavaa.

Vielä kalastuslain 118 §:n 1 momenttia ehdotetaan täydennettäväksi uudella kohdalla 16, jonka mukaan kalastusrikkomukseen syyllystyisi se, joka tahallaan tai huolimattomuudesta ”kalastaa yhteisen kalastuspolitiikan toteuttamiseksi säädetyn Euroopan unionin neuvoston vapaa-ajankalastusta Itämerellä koskevan asetuksen säännösten vastaisesti.”

Asetus ei näytä asettavan jäsenvaltioille velvollisuutta säätää seuraamuksia joidenkin asetuksen määräysten rikkomisesta. Rangaistavaksi säätäminen edellyttää kriminalisointiperiaatteiden perusteella velvollisuuskohteisesti tapahtuvaa arviointia. Rangaistavaksi säätäminen ei myöskään voi tapahtua avoimella rangaistussäännöksellä, vaan siinä tulee ottaa huomioon yllä mainitut blankotyyppisiä rangaistussäännöksiä koskevat lainsäädäntöperiaatteet.

Muuta

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläesplanadi 10
00023 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 67730
Internat. +358 9 160 67730

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi

Yrsa Nyman

12.10.2022

VN/1076/2021

VN/1076/2021-OM-7

Esitämme harkittavaksi 99 §:n muotoilemista uudelleen siten, että 1 momentin 5 kohtaa poistettaisiin ja säännöksen 3 momentissa todettaisiin näin: "Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, valvoo 103 §:n mukaisesti hyväksytty ja 107 §:ssä tarkoitetun valtuutuksen omaava kalastuksenvälvoija..."

Osastopäällikkö, ylijohtaja

Johanna Suurpää

Neuvotteleva virkamies

Yrsa Nyman

Liitteet

Jakelu

Tiedoksi MMM EU-valmistelu, Eija Kirjavainen

VN/1076/2021-OM-7

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: